

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/1635
Toplantı Tarihi/Sayısı : 1.12.2022/27
Karar Numarası : 2022/865
Başvuran : H. A.
Başvuran Vekili : --
Adres : --
Muhatap Kurum/Kişi : --
Muhatap Adres :

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Denetimli serbestlik hükümlerinden faydalanma konusunda ceza infaz kurumları arasındaki farklı uygulamaların mağduriyete neden olduğu iddiasıyla denetimli serbestlik hükümlerinden faydalanma talebine ilişkindir.

II. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

2. Başvuran, Ordu Cumhuriyet savcısı olarak görev yapmakta iken tutuklandığını ve hakkında yapılan yargılama neticesinde dokuz yıl hapis cezası ile cezalandırıldığını, kapalı ceza infaz kurumunda geçirmesi gereken beş yıl dokuz aylık hapis cezasını 14.04.2022 tarihinde tamamladığını, 5275 sayılı Kanun'un 105/A maddesindeki denetimli serbestlik hükmünden yararlanabilmek için İdare ve Gözlem Kurulu tarafından iyi halli olduğuna dair karar alınması gerektiğini, ancak Kurulun 15.04.2022, 14.06.2022 ve 20.09.2022 tarihlerinde hakkında örgütten ayrıldığına dair yeterli kanaatin oluşmadığı gerekçesiyle olumsuz kararlar verdiğini, bu kararlar sebebiyle yüz doksan gündür özgürlüğünün sınırlandırıldığını, birçok ceza infaz kurumunda mahkumların kendilerine yöneltilen sorulara, örgütten ayrıldığına, bağının kalmadığına ve pişman olduğuna ilişkin cevap vermesi halinde denetimli serbestlik tedbirinin uygulandığını, ancak kendisinin İdare ve Gözlem Kuruluna sunduğu otuz üç ayrı dilekçede özetle; örgüt üyeliğinden ayrıldığını, örgütle hiçbir bağının bulunmadığını, suçunu kabul ettiğini ve pişman olduğunu ifade ettiği halde denetimli serbestlik tedbirinden yararlanamadığını, bulunduğu Kurum dahil bazı ceza infaz kurumlarında idare ve gözlem kurullarınca yeniden yargılama yapıyormuş gibi sorular sorularak aynı suç gurubuna dahil mahpuslar arasında eşitsizlik yaratıldığını, geçmiş dönemde aynı koşu altında birlikte kaldığı kişilerden denetimli serbestlikten yararlanma süresi gelenlerin, mağduriyet yaşamamak için nakil talebinde bulduklarını, bu kişilerin Bafra T Tipi, Aksaray T Tipi, Rize L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarına nakil olduklarını ve gittikleri ceza infaz kurumları tarafından tahliye edildiklerini, İdare ve Gözlem Kurulu tarafından 20.09.2022 tarihinde durumunun, 28.12.2022 tarihinde yeniden değerlendirilmesine dair karar verildiğini, farklı ceza infaz kurumlarında aynı suç grubundaki mahpuslar arasındaki uygulama eşitsizliğinin mağduriyetlere sebebiyet verdiğini, bu konuda Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne şikayette bulunduğunu ve şikayetin üzerinden iki ay geçmesine rağmen olumlu bir gelişme olmadığını iddia etmekte; oluşturulacak bir Heyet ile sorunun yerinde tespit edilmesi için inceleme yapılmasını, keyfi uygulamanın ortadan kaldırılmasını ve mağduriyetin giderilmesi için gereğinin yapılmasını talep etmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

3. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Yargı yetkisi" başlıklı 9'uncu maddesi: "*Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır.*" hükmünü haizdir.
4. Anayasa'nın "Mahkemelerin bağımsızlığı" başlıklı 138'inci maddesi ise: "*Hakimler görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanı kanaatlerine göre hüküm verirler. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz. ...*" şeklindedir.
5. 4675 sayılı İnfaz Hakimliği Kanunu'nun "İnfaz Hakimliklerinin görevleri" başlıklı 4'üncü maddesi: "*İnfaz hâkimliklerinin görevleri şunlardır: ... (2) Hükümlülerin cezalarının infazı, müşahedeye tâbi tutulmaları, açık cezaevlerine ayrılmaları, izin, sevk, nakil ve tahliyeleri; tutukluların sevk ve tahliyeleri gibi işlem veya faaliyetlere ilişkin şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak ...*" şeklindedir.
6. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Amaç ve kapsam" başlıklı 1'inci maddesinde: "*Bu Kanunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun kurulması, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin esasların düzenlenmesidir.*" denmektedir.
7. Mezkûr Kanun'un "Kurumun görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde: "*İnsan hakları ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*"; (g) bendinde: "*Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*"; (i) bendinde: "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun görevleri arasında sayılmıştır.
8. Mezkûr Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinde: "... (4) *Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararları ile Anayasa'nın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz. ... (9) İşleme konulamayacak başvurular ve gerekçeli kabul edilmezlik kararları ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.*" hükmüne yer verilmiştir.
9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Başvuru konusu teşkil etmeyecek işlem ve kararlar" başlıklı 40'inci maddesi: "*(1) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hakimler ve Savcılar Kurulu kararları ile Anayasa'nın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz.*" şeklindedir.
10. Mezkûr Yönetmelik'in "Ön inceleme yapılıması" başlıklı 48'inci maddesi: "*(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, ... yönlerinden incelenir.*" hükmünü haizdir.
11. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesi: "*(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.*" şeklindedir.

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

12. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

13. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

14. Bununla birlikte başvuru, kapalı ceza infaz kurumunda geçirmesi gereken süreyi tamamlayan başvuranın 5275 sayılı Kanun'un 105/A maddesindeki denetimli serbestlik hükmünden yararlanabilmek için İdare ve Gözlem Kuruluna yazdığı dilekçelerde, örgüt üyeliğinden ayrıldığını, örgütle hiçbir bağının bulunmadığını, suçunu kabul ettiğini ve pişman olduğunu ifade ettiği halde samimiyetinin tasdik edilmediği, birçok ceza infaz kurumunda mahkumların kendilerine yöneltilen bu sorulara olumlu cevap vermesi halinde samimiyetlerinin tasdik edilerek denetimli serbestlik tedbirinin uygulandığı, ceza infaz kurumlarının aynı suç grubundaki mahpuslar arasındaki farklı uygulamalarının eşitsizliğe ve mağduriyetlere sebebiyet verdiği iddiasıyla mağduriyetin giderilerek denetimli serbestlik hükmünden yararlanma talebine ilişkindir.

15. 4675 sayılı İnfaz Hakimliği Kanunu'nu 4'üncü maddesinde; hükümlülerin cezalarının infazı, müşahedeye tâbi tutulmaları, açık cezaevlerine ayrılmaları, izin, sevk, nakil ve tahliyeleri; tutukuların sevk ve tahliyeleri gibi işlem veya faaliyetlere ilişkin şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak infaz hakimliklerinin görevleri arasında sayılmıştır.

16. Başvuru dilekçesi ve ekleri incelendiğinde, başvuranın denetimli serbestlik hükümlerinden faydalanma talebinin reddine ilişkin İdare ve Gözlem Kurulu kararına karşı İnfaz Hakimliğine başvurduğu, itirazın reddi üzerine Ağır Ceza Mahkemesine başvurduğu tespit edilmiştir.

17. Anayasa'nın 9'uncu ve 138'inci maddelerinde; yargı yetkisinin münhasıran mahkemelerin uhdesinde olduğu ve bu yetkinin kullanılmasında hiçbir organ, makam, merci veya kişinin mahkemelere emir ve talimat veremeyeceği; tavsii ve telkinde bulunamayacağı hükme bağlanmıştır.

18. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 17'nci maddesinde, yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemlerin başvuru konusu olamayacağı, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'te ise yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler ile yargı organlarında görülmekte olan uyuşmazlıkların Kurumun görev alanına girmeyeceği düzenlenmiştir.

19. Başvuranın dilekçesi ve ekleri yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ile birlikte değerlendirildiğinde, talebin yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin olduğu, yargılama yapma görevinin münhasıran mahkemelere ait olduğu, 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinin dördüncü fıkrası ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 40'inci maddesi gereği başvuru konusu teşkil etmeyecek işlemler arasında yer alan başvurunun inceleme şartlarını taşımadığı ve bu sebeple kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

1. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

2. Kararın başvurana tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

3. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine, 01.12.2022 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Harun MERTOĞLU
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye